

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U004362

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-12-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ніколенко Геннадій Борисович

2. Hennadii B. Nikolenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка

Дата захисту: 12-02-2026

Спеціальність за освітою: Менеджмент

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11597

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.61.33, 06.61.43

Тема дисертації:

1. Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад Причорноморського економічного району
2. Organizational and Economic Support for the Competitiveness of Territorial Communities in the Black Sea Economic Region

Реферат:

1. Дослідження інституційно-нормативних та організаційно-економічних засад конкурентоспроможності територіальних громад показало слабку інституційну спроможність, фінансову автономію та критичну відсутність фіскальних стимулів та зовнішнього фінансування для забезпечення розвитку територіальних громад. Обґрунтовано необхідність розробки механізму забезпечення конкурентоспроможності громад, який би міг поєднати економічні інструменти з організаційними структурами, підвищити інституційну та фінансову спроможність громад. Удосконалено методологію інтегрального оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад, що охоплює сім основних блоків чинників, таких як: економічні, соціальні, інфраструктурні, інституціональні, екологічні, інноваційні та регіонально-специфічні. Методологічний інструментарій включає стандартизацію індикаторів, калібрування вагових параметрів через експертне оцінювання та статистичні методи, обчислення групових та інтегрального індексів

конкурентоспроможності з наступною типологізацією громад за рівнями розвитку. Особливу увагу приділено збалансованості між універсальними критеріями та територіальними особливостями. Діагностовано тенденції розвитку територіальних громад Причорноморського економічного району та ідентифіковано ключові фактори забезпечення їх конкурентоспроможності. Доведено наявність значного потенціалу розвитку регіону через стратегічне географічне положення, розвинену портову інфраструктуру та потужну аграрно-індустріальну основу. Встановлено, що військові дії призвели до критичного ослаблення економічної спроможності та руйнування соціальної інфраструктури. Статистичний та економетричний аналіз засвідчив комплексний характер впливу різноманітних чинників на конкурентні позиції, підкресливши визначальну роль кадрового потенціалу, економічної бази, експортних можливостей та транспортної мережі. Здійснено комплексне оцінювання конкурентоспроможності 21 громади Причорноморського економічного району за 2019–2023 рр., що виявило суттєві дисбаланси розвитку та необхідність індивідуалізованого підходу до стимулювання зростання економіки територій. За результатами аналізу серед досліджуваних громад жодна не досягла високих конкурентних позицій, приблизно третина демонструє середні результати, решта характеризується нижчими показниками, що свідчить про системні проблеми та асиметрію розвитку економічного району. Громади-лідери відзначаються високою ефективністю у економічній, соціальній, інфраструктурній, інституціональній та інноваційній площинах, тоді як інші стикаються з проблемами бюджетної автономії, управлінськими кризами і демографічними викликами. Сформульовано напрями зміцнення конкурентоспроможності територіальних громад та розроблено організаційно-економічний механізм її забезпечення, що інтегрує міжсекторальні підходи через координаційні структури, фінансове забезпечення, державно-приватне та міжмуніципальне співробітництво. Особливу вагу зосереджено на формуванні моделі реверсного фінансування як інноваційного механізму, що забезпечує замкнутий цикл бюджетних відносин та сприяє створенню синергії між грошовими потоками населення, бізнесу, комунальних підприємств і системи соціального захисту, забезпечуючи ефективний перерозподіл ресурсів серед різних економічних суб'єктів на місцевому рівні та сприяючи взаємодоповнюючому розвитку та підвищенню конкурентоспроможності територіальних громад. Визначено напрями реалізації міжмуніципального співробітництва у нинішніх умовах та у період післявоєнного відновлення. Аргументовано ключову роль людського капіталу у забезпеченні конкурентоспроможності територіальних громад як визначального елементу соціально-економічного потенціалу, особливо в умовах демографічної кризи та воєнних викликів. Розроблено рекомендації щодо реалізації комплексних стратегічних орієнтирів розвитку людських ресурсів, базуючись на концепції капіталів громади, яка інтегрує людський капітал з природним, соціальним, культурним, політичним, фінансовим та інфраструктурним капіталами. Запропоновано інноваційні програми та механізми розвитку людського потенціалу, включаючи регіональні платформи компетенцій, інноваційні ваучери та системи динамічної кар'єрної орієнтації. Обґрунтовано концептуальні основи інноваційного соціального розвитку територіальних громад, що підтвердило важливість трансформації від традиційних методів до інтегрованого підходу, який поєднує економічні нововведення із соціальними та інституціональними перетвореннями. Підтверджено доцільність впровадження моделі «четверної спіралі» в українському контексті з інтеграцією інститутів громадянського суспільства як ключового компонента системи інноваційного розвитку. Створено інноваційну стратегію посилення конкурентоспроможності територіальних громад, що базується на концепції багаторівневої інноваційної мережі й дозволяє оптимізувати використання обмежених ресурсів малих громад шляхом концентрації зусиль на пріоритетних напрямках розвитку.

2. The study of institutional-regulatory and organizational-economic foundations of territorial communities' competitiveness has revealed weak institutional capacity, limited financial autonomy, and a critical absence of fiscal incentives and external financing for ensuring the development of territorial communities. The necessity of developing a mechanism for ensuring communities' competitiveness that could combine economic instruments with organizational structures and enhance institutional and financial capacity of communities has been substantiated. The methodology for integral assessment of territorial communities' competitiveness has been improved, encompassing seven main blocks of factors: economic, social, infrastructural, institutional,

environmental, innovative and regionally-specific. The methodological toolkit includes standardization of indicators, calibration of weight parameters through expert evaluation and statistical methods, calculation of group and integral competitiveness indices with subsequent typology of communities by development levels. Particular attention has been paid to the balance between universal criteria and territorial peculiarities. Trends in the development of territorial communities in the Black Sea economic region have been diagnosed and key factors ensuring their competitiveness have been identified. The presence of significant development potential of the region through strategic geographical location, developed port infrastructure and powerful agro-industrial base has been proven. It has been established that military actions led to critical weakening of economic capacity and destruction of social infrastructure. Statistical and econometric analysis has confirmed the complex nature of the influence of various factors on competitive positions, emphasizing the decisive role of human resources, economic base, export opportunities and transport network. A comprehensive assessment of competitiveness of 21 communities in the Black Sea economic region for 2019-2023 has been carried out, revealing substantial development imbalances and the need for an individualized approach to stimulating territorial economic growth. According to the analysis results, none of the studied communities achieved highly competitive positions, approximately one-third demonstrates average results, while the rest is characterized by lower indicators, indicating systemic problems and asymmetry of the economic region's development. Leading communities are distinguished by high efficiency in economic, social, infrastructural, institutional and innovative dimensions, while others face problems of budget autonomy, managerial crises and demographic challenges. Directions for strengthening territorial communities' competitiveness have been formulated and an organizational-economic mechanism for ensuring it has been developed, integrating intersectoral approaches through coordination structures, financial support, public-private and inter-municipal cooperation. Particular emphasis has been placed on the formation of a reverse financing model as an innovative mechanism that ensures a closed cycle of budget relations and promotes synergy creation among monetary flows of population, business, municipal enterprises and social protection system, ensuring effective resource redistribution among various economic actors at the local level and contributing to complementary development and enhancement of territorial communities' competitiveness. Directions for implementing inter-municipal cooperation under current conditions and during the post-war recovery period have been determined. The key role of human capital in ensuring territorial communities' competitiveness as a determining element of socio-economic potential, especially under conditions of demographic crisis and military challenges, has been argued. Recommendations for implementing comprehensive strategic guidelines for human resource development have been developed, based on the community capitals concept that integrates human capital with natural, social, cultural, political, financial and infrastructural capitals. Innovative programs and mechanisms for human potential development have been proposed, including regional competence platforms, innovation vouchers and dynamic career guidance systems. Conceptual foundations of innovative social development of territorial communities have been substantiated, confirming the importance of transformation from traditional methods to an integrated approach that combines economic innovations with social and institutional transformations. The feasibility of implementing the "quadruple helix" model in the Ukrainian context with integration of civil society institutions as a key component of the innovative development system has been confirmed.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Ніколенко Г. Б., Мельник Л. Ю., Фурса Т. П., Канцір І. А. Інструменти взаємодії влади і громади: фінансове забезпечення, законодавче регулювання. Економіка. Фінанси. Право. 2023. № 7. С. 47–52. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.7.9>
- Ніколенко Г. Б., Сторожук В. Г. Основні ознаки забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад Причорноморського економічного району. Європейський вектор економічного розвитку. 2024. № 1(36). С. 58–69. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5362-2024-1-36-5>
- Ніколенко Г. Б. Формування методики комплексного оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад. Економіка та суспільство. 2025. № 73. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5862>
- Ніколенко Г. Б. Забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад Причорноморського економічного району: організаційно-економічний механізм. Ефективна економіка. 2025. № 5. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6576/6669>
- Ніколенко Г. Б., Панчук М. О., Сторожук В. Г. Роль людського капіталу в стратегії розвитку конкурентоздатних територіальних громад. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 11. С. 230–237. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6642>
- Ніколенко Г. Б. Економетричний аналіз детермінант конкурентоспроможності територіальних громад причорноморського економічного району. Облік і фінанси. 2025. № 2 (108). С. 164–173. URL: <https://afj.org.ua/pdf/1159-ekonometrichniy-analiz-determinant-konkurentospromozhnosti.pdf>
- Ніколенко Г. Б. Роль фінансової спроможності у забезпеченні конкурентоспроможності територіальних громад Причорноморського економічного району в умовах війни. Сталий розвиток економіки. 2025. № 3(54). С.477–463. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1374/1324>
- Мельник Л. Ю., Ніколенко Г. Б. Сутність поняття «конкурентоспроможність територіальної громади» : Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачево, 27 жовтня 2022 р.). Мукачево, 2022. С. 161–162.
- Ніколенко Г. Б. Нормативно-правове забезпечення стратегічного планування в Україні. Трансформації особистості, суспільства та ринку праці: виклики майбутнього та вплив на освіту: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 20–22 вересня 2023 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 392–393.
- Ніколенко Г.Б. Основні ознаки забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад Причорноморського економічного району. Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених: Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 26–27 квітня 2023 р.). Полтава, 2023. С. 140–142.
- Ніколенко Г.Б. Стан та проблеми розвитку сільських територій. Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин, матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 25 травня 2023 р.). Умань, 2023. С. 78–79.
- Ніколенко Г.Б. Інноваційні засади соціального розвитку територіальних громад. Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 14–15 травня 2024 р.). Полтава, 2024. С. 343–344.
- Ніколенко Г.Б., Сторожук В.Г. Податкові надходження Долинської сільської територіальної громади. Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XVI Всеукраїнської наукової конференції (м. Умань, 14 листопада 2024 р.). Умань: УНУС, 2024. С. 128–130.
- Ніколенко Г.Б. Оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад на основі економічних факторів. Підприємництво, облік та фінанси, сучасний стан та перспективи повоєнного відродження: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Херсон-Кропивницький, 21 травня 2025 р.). Херсон : ХДАЕУ, 2025. С. 44–46.

- Ніколенко Г.Б. Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад Причорноморського економічного району. Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин, матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 27 травня 2025 р.). Умань : УНУ, 2025. С. 113–115.
- Мельник Л.Ю., Ніколенко Г.Б. Значення людського капіталу в розвитку територіальних громад Причорноморського економічного району. Ольвійський форум – 2025: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: матеріали XXI міжнародної наукової конференції (м. Миколаїв, 16–22 червня 2025 р.). Миколаїв. 2025. С. 123–127.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U112522

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мельник Людмила Юріївна

2. Liudmyla Y. Melnyk

Кваліфікація: доктор економічних наук, професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2498-5556

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Свиноус Іван Вікторович

2. Ivan V. Svinous

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0346-1596

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Білоцерківський національний аграрний університет**Код за ЄДРПОУ:** 00493712**Місцезнаходження:** пл. Соборна, Біла Церква, Білоцерківський р-н., 09100, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Ключник Альона Володимирівна

2. Alona V. Kliuchnyk

Кваліфікація: д-р екон. наук, професор, 08.00.03**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-6012-6666**Додаткова інформація:** <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218584934>;<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=Da26rJYAAAAJ>**Повне найменування юридичної особи:** Миколаївський національний аграрний університет**Код за ЄДРПОУ:** 00497213**Місцезнаходження:** вул. Г. Гонгадзе, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54008, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Осіпова Алла Анастасіївна

2. Alla A. Osipova

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.03**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-5330-3676**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Уманський національний університет**Код за ЄДРПОУ:** 00493787**Місцезнаходження:** вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:**

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костюк Віра Степанівна
2. Vira S. Kostiuk

Кваліфікація: к.е.н., доц., 08.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5311-9617

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Вуйченко Марина Анатоліївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Вуйченко Марина Анатоліївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Коротеев Микола Анатолійович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна